

OSTRAVAN.CZ

1. Klimszova Laterna ve Dvanáctce otevírá vnímavému publiku neznámý vnitřní svět divadla

07.11.2021 ostravan.cz - Ladislav Vrchovský

Odkaz na originál

Klíčová slova: NDM (2); divadla; Divadle; divadlo; Dvanáctka; moravskoslezské; moravskoslezského; Národní; Národního; Ostravě

Národní divadlo moravskoslezské v **Ostravě** uvedlo v sobotu ve svém komorním divadelním prostoru, v **Divadle Dvanáctka**, světovou premiéru jevištního ztvárnění textu Janusze Klimszy Laterna v režii autora. Dramaturgem inscenace je Adam Gold, scénu navrhl David Bazika a autorkou kostýmů je Marcela Lysáčková.

Janusz Klimsza je profesí divadelní režisér. Je to však zároveň velmi osobitý dramatik, spisovatel a básník. Pamětníci vědí, že je i výborným hercem. Rozhodně je to výrazná a charismatická osobnost. A právě Janusz Klimsza občas vyprávěl svým kolegům, co ho napadalo při studování různých divadelních her, jaké záludnosti v jejich interpretaci objevil. V tiskové zprávě k inscenaci Laterny říká: "Některé tyto záludnosti notoricky známých děl mám jako koníčka." A když je vyprávěl svým kolegům u piva, současný šéf činohry **NDM** Vojtěch Štěpánek dostal nápad. Nabídl Klimszovi možnost vytvořit inscenaci z alternativních výkladů scén z Jiráskovy Lucerny. A zrodila se Laterna.

Hra je napsána pro čtyři postavy. Roli režisérky svěřil Klimsza Anitě Krausové, herečce známé z řady alternativních scén: zahrála si v MeetFactory, A studiu Rubín, Divadle X10, ve Studiu Hrdinů, je zakládající členkou divadelní skupiny Kolonie. Její spoluhráčkou je Aneta Klimešová, absolventka Janáčkovy konzervatoře Ostrava a brněnské JAMU. Klimešová hraje postavu herečky Hanky. Celek pak doplňují známí členové činohry **NDM**, herci Petr Houska (v Laterně herec Petr) a David Viktora (v Laterně herec zbavený možnosti vykonávat svoje řemeslo, kterému Klimsza dal jméno Ex). Je třeba ovšem říci, že Ex dostal padáka, protože ho zradila jeho kolegyně.

Zmíněný osud herce Ex je v Laterně velmi důležitý. Reprezentuje jednu rovinu hry, jejímž tématem je národní povaha. Nelze říci česká, byť je tento osud člověka-herce zmíněn ve hře, ve které čtyři postavy debatují o Jiráskově Lucerně. Podobné osudové příběhy najdete mezi lidmi všude na světě. Nicméně vždy platí, že každé uchopení klasické hry je vždy aktuální, protože v každé době znova a znova obnovuje vztah mezi dobou vzniku hry a jejím tématem a přítomností divadelní i sociální.

Na Laterně jako takové je jednou z jejích vysokých hodnot právě možnost nabízená divákům Januszem Klimszou i všemi čtyřmi aktéry, totiž objevovat tento vztah v sobě v každém okamžiku představení. Stačí zmínit jen pár pasáží z textu. Na jednom místě říká Ex: "V naší branži je strach často jen jiný slovo pro lenost. Neochotu něco změnit. Když na to přijdeš, hledáš si jiný angažmá. Nebo jdeš od toho. Odchod je hygienický." Nebo Petrova věta: "Udání je tradiční český žánr." A další z úst téže postavy: "Kroniky jsou odjakživa propaganda vítězů."

Laterna by však byla nezajímavá, kdyby měla jedno téma. Naopak, zajímavá je tím, kolik témat jednotlivé obrazy, ve kterých se propírají scény z Jiráskovy Lucerny, otevírají. Právě tady dochází na skutečné divadlo. Právě tady dostává prostor herectví, ve všech čtyřech případech jednotlivých protagonistů herectví velmi vysoké úrovni. Když David Viktora mluví o vodnicích jako o křížencích lidí a plazů a předvádí jejich vnitřní hnutí a pocity i dopady lidského prostředí na jejich tělesné schránky, je to velmi uhrančivý výkon.

Stejně tak Petr Houska v okamžicích, kdy si hraje na typického českého muzikanta ze rčení "Já nic, já muzikant" a poskakuje přitom v karikatuře poskoka a vlezdoprdelky, je velice přesvědčivý, a přitom úžasně komický. Podobných míst bychom našli u jednoho i druhého představitele mužských rolí mnoho.

Anita Krausová hraje, jak již zmiňujeme výše, režisérku. V jednom monologu probírá víkendový workshop bývalého herce, který se živí workshopy pro nejrůznější špičkové manažery. Publikum se velice baví. Ve druhé části však vchází do hracího prostoru jako kněžna z Jiráskovy Lucerny včetně dobového kostýmu a v kněžniných replikách se velmi silně dotkne současnosti: "Já to musela poslouchat šestkrát, sedět a pokaždé jak dlouho! Naříkání všude stejné a odpovídat pořád totéž a pozor mít, abych ty hlupáky nezmatla," a o kousek dále "Ven, ven pryč z města, z toho zakletého kruhu nudy, klevety, pletichy, a vše opentleno, obaleno, lež i píchnutí, vše přeslazeno, místu ducha vtíp." Když jí pak Petr jako dvořan odpoví "A co jste čekala? Společnost má svoje zákony," je divák oběma nohama v současné České republice.

Nejsilnější okamžik Anety Klimešové přichází v okamžiku jejího monologu a vstoupení Haničky z Jiráskovy Lucerny do nitra staleté lípy: "Když vstoupí do lípy, co je to? Vroste do té tkáně stromu? To jako svaly, co? Ztuhnou jak celulóza? Ustanou myšlenky? Mozek se zdrcne do nějakých letokruhů? Je to smrt? A ten strom? Polidští se v nějakém procentu? V cévách toho stromu teče krev? Když do lípa zatáli, krev vyprýštila? A pak ze stromu vystoupí. Je to stále stejná holka?"

Klimešová je té chvíli velice přesvědčivá, upoutává na sebe veškerou divákovu pozornost a nutí ho při tom nejen zírat, ale i myslet. Díky Klimszově tvůrčí invenci spisovatele i režiséra však v tomto okamžiku dochází i k prolnutí světa obecně lidského a vnitřního světa divadelníka-režiséra. Také to je jedno z velkých témat hry.

Laterna **Národního divadla moravskoslezského** je určena vnímavým a hloubavým divákům. Právě takové velice potěší. Je také dokladem toho, že ve Dvanáctce se nejen výborné divadlo hraje, ale také se tam o divadle prostřednictvím v místě uváděných titulů do hloubky přemýšlí. Ostrava (a nejen ona) i díky své nejen divadelní, ale zejména sociální a politické minulosti, takové místo velice potřebuje pro svoji budoucnost. A Dvanáctka jí ho dává.

URL | <https://www.ostravan.cz/71836/klimszova-laterna-ve-dvanactce-otevira-vnimavemu-publiku-neznamy-vnitri-svet-divadla/>

[« zpět na začátek](#)